

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיית פרקליט המדינה מספר 5.20 - "הסכם פיוס" בין נאשם למתלונן בהליך המעצר עד תום ההליכים
	י' ניסן ה'תשע"ח, 26 מרץ 2018

5.20 – "הסכם פיוס" בין נאשם למתלונן בהליך המעצר עד תום ההליכים

עניינה של הנחיה זו בהתוויית מדיניות התביעה לעניין המשמעות והמשקל של "הסכם פיוס" / "סולחה" בהליך המעצר עד תום ההליכים.

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "החוק"), שעניינו "מעצר לאחר הגשת כתב אישום" מקנה לבית המשפט שבפניו הוגש כתב האישום סמכות לצוות על מעצרו של נאשם עד תום ההליכים, בהתקיים "ראיות לכאורה" ועילת מעצר המנויה בחוק.

ב. חלק כללי

2. בעבר ארע לא אחת שנאשם או סנגורו ביקשו להציג בפני בית המשפט בשלב המעצר עד תום ההליכים, מסמך הנחזה להוות הסכם בין הנאשם או מי מטעמו ובין נפגע העבירה או מי מטעמו, שעל פיו הצדדים סיכמו על הליכי פיוס ומחילה ביניהם (להלן: "הסכם פיוס"). מטרת הצגת ההסכם, שחוקיותו מוטלת מטבעה בספק, היא לשלול או להחליש את עילת המעצר, לרוב מסוג מסוכנות, ולאפשר את שחרורו של הנאשם ממעצר.

3. באשר למהותו של הסכם פיוס בהליך המעצר קבע בית המשפט העליון:

"כבר נאמר לא אחת על-ידי בית משפט זה כי גם כאשר נערכת סולחה, אין עובדה זו כשלעצמה מהווה עילה לשחרור ממעצר לחלופת מעצר ואין היא מנטרלת את מסוכנותו של הנאשם אותה יש לבחון בכל מקרה"¹.

¹ בשי"פ 20992/00 מדינת ישראל נ' עודה אלעזזמה (פורסם בנבו, 12.7.2000).

ג. התווית מדיניות התביעה:

4. ביקש נאשם או סניגורו להביא בפני בית המשפט "הסכם פיוס" או "סולחה" לצורך דיון במעצרו של הנאשם עד תום ההליכים, יתן תובע דעתו להיבטים הבאים, כולם או מקצתם, על פי העניין:

(1) **סוג העבירות המיוחסות לנאשם ועוצמת עילת המעצר נגדו:** ככל שהעבירה המיוחסת לנאשם חמורה יותר ועוצמת עילת המעצר נגדו חזקה יותר, כך יפחת המשקל שיש לתת לקיומו של "הסכם פיוס";

(2) **מאפייני הנאשם ומידת האמון שניתן לתת בו:** מתן אמון בנאשם כי יקיים את "הסכם הפיוס", מהווה תנאי בל יעבור לצורך מתן משקל להסכם זה. לצורך קיום בחינה מושכלת של מידת האמון, יש לתת את הדעת למאפייני הנאשם, בין היתר, כפי שנלמדים מהתשתית הראייתית העומדת נגדו, מהרשעותיו הקודמות, מקיומם של תיקים תלויים ועומדים נגדו ומהפרות תנאי שחרור מצדו בעבר.

(3) **קיומה של התחייבות מפורשת מצד הנאשם להימנע מביצוע עבירה כלפי נפגע העבירה או מי מטעמו².**

(4) **סוג הסיכון שנשקף מן הנאשם:** ככל שהסיכון העולה מהנאשם הנו כללי, ואינו ממוקד אך ורק כלפי הגורם שעמו נחתם הסכם הפיוס, כך יפחת המשקל שניתן להסכם זה³.

(5) **תוכנו של הסכם הפיוס:** יש לבחון האם התוכן אכן מלמד על קיומו של פיוס כנטען להבדיל מנכונות מתגבשת לפיוס כאמור⁴, וזאת, בין היתר, לאור בחינה האם יש בהסכם הנטען כדי ללמד על רצון כן וחופשי מצד הצדדים להתפייס והאם יש בו כדי לפרט ולהאיר את שיקולי הצדדים בהגעתם להסכם.

(6) **הגורמים החתומים על הסכם הפיוס:** יש לבחון האם הנאשם ונפגע העבירה חתמו בעצמם על הסכם הפיוס כאינדיקציה ראשונית להסכמתם לו. ככל שהגורמים החתומים אינם הנאשם ונפגע העבירה כך עשוי לפחות המשקל שיש לתת להסכם הפיוס⁵.

² בש"פ 8449/07 אשרף אבו ג'ודה נ' מדינת ישראל, פס' 4 (פורסם בנבו, 16.10.2007).

³ ראה לדוגמה: בש"פ 90/15 ראפאת דבש נ' מדינת ישראל, פס' 19 (פורסם בנבו, 2.3.2015).

⁴ ראה לדוגמה: בש"פ 7148/12 עז אלדין כנאנה נ' מדינת ישראל, פס' 6 (פורסם בנבו, 14.10.2012).

⁵ בש"פ 5090/15 מוראד חטיב נ' מדינת ישראל, פס' 12 סיפא (פורסם בנבו, 30.7.2015).

(7) **הליך ההגעה להסדר הפיוס:** תובע ישקול לבקש מהנאשם או סניגורו להציג בפני בית המשפט את התהליך שקדם לחתימה על הסכם הפיוס. זאת, על מנת שניתן יהיה לבחון, במידת האפשר, מי היו הגורמים המעורבים בו, מהו טיב היחסים שבין גורמים אלו לנאשם ולנפגע העבירה; היכן נעשה ונחתם ההסכם ומי נכח במעמד החתימה; מה היו הגורמים שעמדו ביסוד הסכמתו של נפגע העבירה להסכם הפיוס; האם בתהליך האמור בוצעו עבירות (כדוגמת הדחה, הטרדת עד וכדומה).

(8) **השפה שבה נכתב הסכם הפיוס:** ככלל, תובע יבקש מבית המשפט להורות כי הסכם פיוס שהצגתו מתבקשת יתורגם לשפה העברית, וזאת כדי להבטיח שיתאפשר לגורמים הרלוונטיים לבחינת ההסכם (התביעה, בית המשפט, שירות המבחן, וכדומה) לעיין בו ולהבינו.

(9) **התנאים המופיעים בהסכם הפיוס:** חשיבות ניכרת יש לייחס לתנאים המפורטים בהסכם וזאת, בין היתר, על מנת לעמוד על הגורמים שבשלם הסכימו הצדדים להסכם הפיוס, על היות ההסכמה חופשית וכנה, וכן לשלול קיומן של תמורות שהן פסולות או בלתי חוקיות על פי דין.

(10) **קיומם של אפיונים ייחודיים לנפגע העבירה:** אפיוניו של נפגע העבירה, בהתחשב בסוג העבירה או במאפייני אישיותו של הנפגע, עשויים להשליך על מידת האמון והמשקל שיש לתת להסכם הפיוס. כך לדוגמה, כאשר קיימים פערי כוח או מעמד בין הנאשם לנפגע העבירה, באופן שיש בו כדי להעלות חשד לניצול פערים אלו לצורך כפיית הסכם הפיוס, יפחת המשקל שניתן להסכם זה.

(11) **המועד שבו נערך ונחתם הסכם הפיוס:** ככלל, ככל שמועד ההסכמה על הסכם הפיוס מרוחק יותר בזמן מהמועד שבו מתבקשת הגשתו, כך יגבר הצורך לבחינה עדכנית של אופן יישומו ומידת תקפותו.

(12) **אפשרות קיומה של השפעה בלתי ראויה על נפגע העבירה:** במקרה שבו מתעורר חשד כי הסכמתו של נפגע העבירה להסכם הפיוס נעשתה בשל לחצים בלתי תקינים שהופעלו עליו, יפחת עד יאבד כליל המשקל שיש לתת להסכם.

(13) **עמדת שירות המבחן באשר להסכם הפיוס:** מצא תובע כי נסיבות העניין מצדיקות זאת, יבקש מבית המשפט להורות כי שירות המבחן יבחן ויתן דעתו באשר לטיב הסכם הפיוס ומכלול ההיבטים הרלוונטיים הקשורים בו.⁶

⁶ ראה לדוגמה: בש"פ 7243/14 מדינת ישראל נ' פלאח עומר, פס" 9 (פורסם בנבו, 5.11.2014).

(14) **קיומם של סימנים מחשידים באשר לתוקפו ומהימנותו של הסכם הפיוס:**
מצא תובע כי קיימים סימנים מחשידים באשר לתקפותו ואמינותו של הסכם הפיוס, שאינם מפורטים בהנחיה זו, יביאם בפני בית המשפט ויבקש לתת להם את משקלם הראוי.